

A vizgakovetelményekhez kapcsolódó általános és egyedi fogalmak

A földrajz tételkészítő bizottság közzéteszi a részletes érettségi vizgakovetelmények alapján összeállított fogalomlistát, hogy segítse az érettségi vizsgára történő felkészítést és felkészülést. A fogalomgyűjtemény emellett hozzájárul az általános földrajzi témákkal kapcsolatban a vizgakovetelményben megfogalmazott elvárások tartalmának egységesebb értelmezéséhez.

1. Térképi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A térkép	térképvázlat, térkép, földgömb, vetület, méretarány, vonalas aránymérték, topográfiai, földrajzi és tematikus térkép, atlasz, kis, közepes és nagy méretarányú térkép, szintvonalas, színfokozatos, árnyékolásos domborzat-ábrázolás, szintvonal	ptolemaioszi térkép, sík-, henger-, kúpvetület, vetületek torzítása, területtartó és szögtartó vetület, síkrajz, domborzatrajz, névrajz, domborzati alapelemek, lejtőszög
1.2. Tájékozódás a térképen és a térképpel	tényleges és viszonylagos földrajzi fekvés, tengerszint feletti magasság, magassági szám, abszolút és relatív magasság, látóhatár (horizont), keresztmetszet, tömbszelvény, földrajzi fokhálózat, szélességi és hosszúsági kör (délkör, meridián), GPS (Globális Helymeghatározó Rendszer) helymeghatározás, távolságmérés és meghatározás, északi, déli, keleti és nyugati félgömb, jelkulcs, kilométer-hálózat, keresőhálózat, tájolás, fő- és mellékvilágtáj, csillagászati és földrajzi északi irány	álláspont-meghatározás, területszámítás, metszetszerkesztés
1.3. Távérzékelés és térinformatika	távérzékelés, hamisszínes felvétel, légi- és műholdfelvétel	felbontó-képesség, GIS (Földrajzi Információs Rendszer)
Az 1. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	Egyenlítő, Ráktérítő, Baktérítő, északi sarkkör, déli sarkkör, Északi-sark, Déli-sark, Greenwich, kezdő hosszúsági kör	Landsat, Spot műholdak, Eumetsat

2. Kozmikus környezetünk

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A csillagászati ismeretek fejlődése. A Világegyetem	kozmosz környezet, fényév, csillagászati egység (CSE), csillag, bolygó,	földközéppontú (geocentrikus) és napközéppontú (heliocentrikus) világkép, csillagkép, csillagrendszer, galaxis, extragalaxis,
2.2 A Nap és kísérői	nap- és holdfogyatkozás, holdfázisok, kőzetbolygó (Föld-típusú), gázbolygó (Jupiter-típusú), a bolygók mozgástörvényei, gyűrűrendszer, hold, üstökös, meteor, meteorit, bolygóközi anyag	a Nap gömbhéjai, plazma, termonukleáris folyamat, fotoszféra, kromoszféra, napkorona napkitörés, napszél, napfolt, sarki fény, holdtenger, kráter, törpebolygó
2.3 A Föld és mozgásai	földalak (geoid), tengely körüli forgás, eltérítő erő, Nap körüli keringés, látszólagos és valós mozgás, év, nap, napszakok, napi és évi időszámítás, naptári év, szökőév, helyi idő, zónaidő, időzóna, tengelyferdeség, tavaszi és őszi napéjegyenlőség, nyári és téli napforduló, csillagászati évszakok	forgási ellipszoid, zenit, ekliptika, közép napidő, napév, világidő, delelési magasság, dátumválasztó vonal
2.4. Az űrkutatás szerepe a Naprendszer megismerésében	műhold, űrállomás, csillagászati, távközlési, távérzékelési, meteorológiai, felderítő műhold	űrszonda, geoszinkron és geostacionárius pálya
A 2. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	Világegyetem, Tejútrendszer, Naprendszer, Nap, Hold, Merkúr, Vénusz, Mars, Föld, Jupiter, Szaturnusz, Uránusz, Neptunusz, Plutó, Sarkcsillag, Nagy Göncöl, Coriolis-erő Bay Zoltán, Farkas Bertalan	Ptolemaiosz, Kopernikusz, G. Bruno, Galilei, Kepler, Newton, J. Gagarin, N. Armstrong, E. Aldrin, Galaktika (Galaxis), Juliánus-naptár, Gergely-naptár, Androméda-köd

3. A geoszférák földrajza

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A kőzetburok 3.1.1. Földtörténet	a földtörténet időegységei: idő, időszak, kor, űs-, elő-, ó-, közép- és újidő, ősmaradvány, őslégkör, ősóceán, ózon, ősmasszívum, kaledóniai, variszkuszi, eurázsiai és pacifikus hegységképződés, harmad és negyedidőszak, jégkor (pleisztocén), jelenkor (holocén)	földtan (geológia), ásványtan, kőzettan, viszonylagos (relatív) és tényleges (abszolút) kormeghatározás, vezérkövület, paleomágnesség, őskontinens, kambrium, ordovicium, szilur, devon, karbon, perm, triász, jura, kréta, eocén, oligocén, miocén, pliocén, glaciális, interglaciális, periglaciális területek biológiai evolúció
3.1.2. A Föld gömbhéjas szerkezetének jellemzői	gömbhéj, óceáni kéreg, (bazaltos kéreg), szárazföldi kéreg (gránitos kéreg) kőzetburok (litoszféra), vízburok (hidroszféra), levegőburok (atmoszféra), bioszféra, talajburok, belső hő, geotermikus grádiens, földmágnesség, földkéreg, földköpeny, külső és belső mag, asztenoszféra (lágköpeny)	mágneses deklináció
3.1.3. A kőzetlemezek és – mozgásaik következményei	magma, magmaáramlás, óceáni és szárazföldi kőzetlemez, óceánközépi hátság, mélytengeri árok, hasadékvölgy, kontinensvándorlás, alábukás, beolvadás, távolodó, közeledő (ütköző) és elcsúszó lemezmozgás, érc, mélységi magmatizmus, felszíni vulkánosság, láva, vulkáni hamu, párnaláva, pajzsvulkán, rétegvulkán, magmakamra, kürtő, kráter, robbanásos vulkán, lávaömléses vulkán, csatornás vulkán, hasadékvulkán, vulkáni szigetív, vulkáni utóműködés (szén-dioxidos, kénes kigőzölgés), gejzír, földrengés, szeizmográf, rengésfészek (epicentrum), rengésközpont (hipocentrum), utórengés	gyarapodó és fölemesztődő lemezszegélyek, térrövidülés, nehéz-, színes- és nemesfémérc, bázisos-, savanyú- és semleges vulkáni kőzet, telér, bazaltfennsík, kráter- és kaldérakúpos tűzhányó, forrópontos vulkán, fumarola, szolfatára, mofetta, savanyúvíz, fészekmélység, földrengéshullám, tengerrengés, cunami, Richter-skála, Mercalli-skála

3.1.4. A hegységképződés	a hegységképződés típusai: (két kontinentális, két óceáni ill. óceáni és szárazföldi lemez ütközésével); hegységrendszer, szerkezeti mozgások, gyűrődés, redő (álló-, ferde-, fekvőredő) vetődés, vetősík, törésvonal, rög, sasbérc, árok, lépcsővidék, medence	geoszinklinális, hegységképződési szakaszok (üledékfelhalmozódás, tektogenezis, orogenezis), redőboltozat, redőteknő, áttolt redő
3.1.5. A kőzetburok (litoszféra) építőkövei, ásványkincsek	ásvány, kőzet, kristály, mélységi magmás kőzet, vulkáni kiömlési kőzet, vulkáni törmelékes kőzet; törmelékes-, vegyi-, szerves eredetű üledékes kőzet; átalakult kőzet, kvarc, kősó, mészkő, homok, homokkő, lösz, dolomit, kőszénfajták, kőolaj, földgáz, agyag, bauxit, vasérc, gránit, andezit, bazalt, riolit, tufák, márvány, palás kőzetek	diorit, gabbró, konglomerátum, breccsa, gipsz, kálisó kőzetanyag-körforgás, magmás ércképződés, üledékes ércképződés, ásványi nyersanyag
3.1.6. A Föld nagyszerkezeti egységei	ősföld (ősmasszívum), fedett és fedetlen ősmasszívum, táblás vidék, röghegység, gyűrthegység, vulkanikus hegység, süllyedékterület, óceáni medence, feltöltött és lepusztult (letarolt) síkság	megfiatalított röghegység (láncos röghegység), lánchegység, tökéletes és tökéletlen síkság
3.1.7. A földfelszín formálódása	aprózódás, mállás, szállítás, lepusztulás, felhalmozás, külső (földrajzi) és belső (geológiai) erők, felszínformák: mélyföld, alföld, fennsík, domság; hegység: közép- és magashegység; hátság, völgy, medence, tanúhegy	kémiai és biológiai mállás, lejtős tömegmozgás (csuszamlás, suvadás, omlás), talajfolyás, löszforma, hágó, szoros
3.1.8. A talaj	anyakőzet, talajszintek: A-, B-, C-szint, talaj, humusz, talajképződés, talajpusztulás, talajlevegő, zonális és azonális talaj trópusi vörösföldek, mezőségi, barna erdő-, szürke erdőtalaj (podzol), szikes talajok, talajerózió, talajvédelem	tundratalaj, laterit, terra rossa, sivatagi talajok, láptalaj, réttalaj, rendzina, vázталajok, szikesedés termőképesség, indikátor szerep

A 3.1. témához tartozó egyedi fogalmak	Eurázsiai-, Pacifikus-, Variszkuszi-, Kaledóniai-hegységrendszer és tagjaik, ösföldek és kőzetlemezek nevei	Wegener, Pangea, Panthalassza, Laurázsia, Gondwana, Tethys, Dokucsajev
3.2. A levegőburok	légkör, alsó, középső és felső légkör, troposzféra, sztratoszféra, ózonréteg, állandó, változó és erősen változó gázok, vendéganyagok	öslégkör, mai légkör, termoszféra, ionoszféra, exoszféra, tropo-, sztrato- és mezopauza
3.2.1. A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete		
3.2.2. A levegő felmelegedése	besugárzás, visszaverődés, hőelnyelődés, kisugárzás, üvegházhatás, fényvisszaverő-képesség (albedo), felmelegedés és lehűlés, a hőmérséklet napi és évi járása, napi, havi és évi középhőmérséklet, napi hőingás (hőingadozás), évi közepes hőingás (hőingadozás), abszolút hőingás (hőingadozás), izoterma	fordított hőrétegződés (hőmérsékleti inverzió), a felmelegedést és lehűlést módosító tényezők, napfénytartam, tenyészidőszak, hőösszeg, lejtőkítettség, napállandó
3.2.3. A levegő mozgása	légnyomás, szél, eltérítő erő, izobár, mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon, hideg- és melegfront, frontátvonulás, szélrendszer, passzát, nyugatias szelek, sarki szelek, általános légkörczés, hőmérsékleti (termikus) egyenlítő, monszun szélrendszer, forró- és mérsékelt övezeti monszun	okklúziós front, trópusi ciklon (hurrikán, tájfun, orkán), tornádó, helyi szelek (parti szél, hegy-völgyi szél, városi szél), fön, ITCZ, futóáramlás
3.2.4. Felhő- és csapadékképződés	tényleges és viszonylagos vízgőztartalom, harmatpont, telítettség, túltelítettség, kicsapódás, felhőképződés, csapadékképződés, felhő, köd, hulló csapadékfajták, talajmenti csapadékfajták, fátyol-, réteg-, gomolyfelhő a frontokhoz kapcsolódóan	cirrus, stratus, cumulus, kondenzációs mag, áramlási és sugárzási köd, izohiéta,

3.2.5. Az időjárás és az éghajlat	idő, időjárás, éghajlat, meteorológia, időjárási térkép, éghajlati diagram (klímadiagram), időjárási és éghajlati elem: napsugárzás, hőmérséklet, légnyomás, szél, csapadék, éghajlatválasztó hegység	mikroklíma, városklíma
3.2.6. A szél és a csapadék felszínformáló tevékenysége	építő és pusztító munka, homokfodor, szélbarázda, homokbucka (dűne), kőgomba, csapadéktérkép, aszály	defláció, szélmarás, barkán, deflációs tanúhegy, felszíni leöblítés, vonalas erózió
3.2.7. A légszennyezés következményei	globális felmelegedés, ózonréteg-elvekonyodás, éghajlatváltozás, légszennyező anyagok, savas csapadék, szmog	emisszió, transzmisszió, immisszió, savas ülepedés
A 3.2 témához tartozó egyedi fogalmak	„fagyosságok”, „Medárd-nap”, „vénesszonyok nyara”	Azori-, Szibériai-anticiklon, Elő-ázsiai (iráni) minimum, Izlandi minimum
3.3. A vízburok földrajza 3.3.1. A vízburok kialakulása és tagolódása, tulajdonságai és mozgásai	vízburok (hidroszféra), vízháztartás (CS, L, P), vízkörforgás, világtenger, óceán, tenger, tengersizoros, öböl, beltenger, peremtenger, szárazföldi talapzat (self), fajhó, sótartalom, hűtő-fűtő hatás, kontinentális lejtő hullámozás, hideg és meleg tengeráramlás, tengerjárás, apály, dagály	hidrológia, földközi tenger, pozitív és negatív hőmérsékleti anomália, tengeri vízkörzés, szökőár, vakár, vihardagály, hullámmorajlás, hullámtörés
3.3.2. A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk A tavak	állóvíz, tó, fertő, mocsár, láp, kimélyített és elgátolt tómedence, jégvájta-, gleccser-, morotva-, szélvájta-, moréna által elgátolt-, tektonikus eredetű-, mesterséges tó, feltöltődés, lecsapolódás, kiszáradás	tengerszem, maradvány-, dolina-, polje-, kráter-, kaldérató, eutrofizáció
A folyóvizek	vízgyűjtő terület, vízválasztó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és lefolyástalan terület, vízállás, vízhozam, vízjárás, árvíz, a folyó munkavégző képessége, feltöltődő -, oldalazó-, bevágódó-szakaszjelleg, hordalék,	sodorvonal, alsó-, közép-, felső- szakaszjelleg

3.3.3. A felszín alatti vizek	felszín alatti víz, talajnedvesség, talajvíz, rétegvíz, részvíz, belvíz, artézi víz, vízzáró réteg, ásványvíz, hévíz, gyógyvíz, karsztvíz, forrás,	
3.3.4. A víz és a jég felszínformáló munkája	hóhatár, belföldi jégtakaró, magashegységi jég, gleccser, lavina, U-alakú völgy, jégcsiszolta felszín, fenék-, végmoréna, morénasánc, tóhátság, fjord deltatorkolat, tölcsejtorkolat, épülő part, turzás, lagúna, pusztuló part, tagolt és tagolatlan part, hordalékkúp, zátony, sziget, V-keresztmetszetű völgy	jégeképződés, firn (csonthó), kárfülke, vásott szikla, oldal-, középmoréna, morénasíkság, ősfolyamvölgy, vándorkő, abrázió, abráziós torony, abráziós kapu folyóterasz, szoros, szurdok, kanyon
A karsztosodás	karsztformák: víznyelő, dolina (töbör), polje, karrmező, cseppkő, barlang, barlangi patak, karsztforrás	
A vízburok mint gazdasági erőforrás	ár- és belvízvédelem (folyószabályozás, mederkotrás, árvízvédelmi gát, ártér, ármentesített terület, véstározó, árhullám,) víztározó, ivóvíz, ipari víz, vízenergia, öntözés, szennyvíztisztítás, vízszennyező források, vízvédelem, belvízi- és tengerhajózás, halászat, tengeri erőforrások	közműolló, nitrátosodás, vízforgatás, csápos kút, artézi kút, mechanikai, biológiai és kémiai szennyvíztisztítás, vízkészlet
A 3.3. témához tartozó egyedi fogalmak	Golf-, Észak-atlanti-, Labrador-, Humboldt-, Oja-shio-, Kuro-shio-áramlás	Nyugati-szél áramlás, Egyenlítői áramlások

4. A földrajzi övezetesség

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szoláris és a valódi éghajlati övezetek	éghajlat, övezetesség, szoláris és valódi éghajlati övezet, földrajzi övezetesség	
4.2. A vízszintes földrajzi övezetesség	övezet, öv, vidék, terület, vízrajz, felszínformálódás, az övezetesség társadalmi-gazdasági életre gyakorolt hatása, tenyésztett állatok, termesztett növények, zonalitás	vízháztartás, talajképződés sajátossága, az övezet és táj eltartóképessége, mezőgazdasági művelési mód
4.3. Az egyes övezetek egyedi jellemzői 4.3.1. Forró övezet	forró övezet, egyenlítői öv, egyenlítői éghajlat, átmeneti öv, szavanna éghajlat, nedves és száraz szavanna, térítői öv, trópusi (forró övezeti) sivatagi éghajlat, monszunvidék, trópusi (forró övezeti) monszun éghajlat, esőerdő (trópusi esőerdő), szavanna, monszunerdő (dzsungel), oázis, jövevényfolyó, időszakos vízfolyás	galériaerdő, erdős, cserjés, füves szavanna, monszungazdálkodás
4.3.2. Mérsékelt övezet Meleg mérsékelt öv Valódi mérsékelt öv Hideg mérsékelt öv	monszun terület, mérsékelt övezeti monszun éghajlat, mediterrán terület, mediterrán éghajlat, keménylombú erdő, babérlombú erdő, mediterrán életritmus, mediterrán gazdálkodás, óceántól való távolság, óceáni terület, óceáni éghajlat, mérsékelt szárazföldi terület, nedves kontinentális éghajlat, szárazföldi terület, száraz kontinentális éghajlat, szélsőségesen szárazföldi terület, mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat, lomboserdő, erdős és füves puszta; tajga éghajlat, tajga	macchia, pampa, préri, sztyep
4.3.6. Hideg övezet	sarkkörüi öv, tundra éghajlat, sarkvidéki öv, állandóan fagyos éghajlat	tőzegmohaláp
4.4 A függőleges földrajzi övezetesség	erdőhatár, hóhatár, havasi legelő, sziklahavas, „örök fagy”	fahatár

5. Társadalmi folyamatok a 21. század elején

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A népesség földrajzi jellemzői	<p>népességgrobbanás, természetes szaporulat, népességfogyás, előregedő és fiatalodó társadalom, népesedési szakasz (népesedési átmenet), korfa, kor- és foglalkozási szerkezet, születéskor várható átlagos élettartam,</p> <p>népességmozgás/migráció: időszakos, állandó, belföldi, nemzetközi, ki- és bevándorlás, interkontinentális vándorlás, ki- és betelepítés, menekült, ingázás, vendégmunkás, aktív kereső, eltartott, munkanélküli emberfajta, europid-, negrid-, mongolid-, ausztraliid emberfajta, állam, nemzet, nemzetállam, többenemzetiségű állam, nemzetiség, etnikum, nemzeti azonosságtudat (identitás)</p> <p>nyelvcsalád, világnyelv, világvallás (keresztény, iszlám, hindu, buddhista, zsidó vallás), népsűrűség, népességkoncentráció</p>	<p>népességföldrajz, demográfia,</p> <p>nagyraszsz, alraszsz, keveréknépek, őslakos (bennszülött), természeti vallás, indoeurópai és uráli nyelvcsalád</p>
5.2. Településtípusok, urbanizáció	<p>település, infrastruktúra, szórványtelepülés, csoportos település,</p> <p>tanya, bokor-, sor-, szórt tanya, farm, falu, szabálytalan alaprajzú (halmaz-), úti-, szabályos alaprajzú falu, város, apró és óriásfalú, üdülőfalú, településhalmaz (agglomeráció), városodás, városiasodás, urbanizáció, városrehabilitáció,</p> <p>bolygóváros, alvóváros, központi szerepkör, belső munkahelyöv (city), belső lakóhelyöv, külső munkahelyöv, külső lakóöv, urbanizációs ártalmak, nyomornegyed</p>	<p>hagyományos, átalakult, városias/modern falu,</p> <p>ellenvárosodás (dezurbanizáció), elővárosodás, kertváros, reurbanizáció, sokközpontú agglomeráció, körgyűrűs-övezetes város szerkezet, slum, gettó, városba vonzó és taszító tényezők,</p> <p>óriásváros, megalopolisz (mammutváros), mezőváros, vásárváros</p>

6. A világgazdaság jellemző folyamatai

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A nemzetgazdaságok és a világgazdaság	<p>termelés, fogyasztás, természeti erőforrás, humán erőforrás, gazdasági ág, primer, szekunder, terciér és kvaterner szektor, foglalkozási átrétegződés, K+F tevékenység, gazdasági fejlettség, termelékenység, gazdasági növekedés, bruttó hazai termék (GDP), bruttó nemzeti jövedelem (GNI), alacsony, közepes és magas jövedelmű ország, fejlett és fejlődő ország, világgazdasági pólus (erőtér), centrum és periféria térség, életszínvonal, világgazdaság, nemzetgazdaság, piacgazdaság, gazdasági rendszerváltás, állami és magántulajdon, privatizáció, piac, ár, kínálat, kereslet, nyereség (profit), piaci verseny, versenyképesség, fogyasztói társadalom, jóléti állam, kőolajár-robbanás, ipari (indusztriális) társadalom, ipar utáni (poszt-indusztriális) társadalom, információs társadalom (gazdaság), húzóágazat, szerkezetváltás, válságágazat, kooperáció, duális gazdasági szerkezet</p>	<p>termelőerő, extenzív és intenzív gazdasági növekedés, életminőség, szociális háló, HDI, tervutasításos gazdaság, direkt és indirekt gazdasági irányítás, önellátó gazdaság, exportorientált gazdaság gazdasági liberalizmus, egyéni és társas vállalkozás, konjunktúra, dekonjunktúra, recesszió, deficit (mérleghiány), szufficit (mérleg többlet)</p>
6.2. Integrációs folyamatok	<p>áruccsere, nemzetközi kereskedelem, államháztartás, szabadkereskedelem, vám, vámunió, támogatás (szubvenció), kvóta, bel- és külkereskedelem, külkereskedelmi nyitottság, pozitív és negatív külkereskedelmi mérleg, áruszerkezet, kereskedelmi társulás, integráció,</p>	<p>protekciónizmus, árudömping, embargó, barter, kedvezményes (preferenciális) övezet, politikai unió, eurorégió</p>

	szabadkereskedelmi övezet, közös piac, gazdasági unió, regionális gazdasági integráció, áru- és szolgáltatáskereskedelem, regionális politika	
6.3. A globalizáció	nemzetközi munkamegosztás, szakosodás (specializáció), globalizáció, világpiac, globális világ-gazdaság, multi- (transz-) nemzeti vállalat, leányvállalat, túltermelési válság, tömegáru-termelés, innováció	globalizálódás, világgazdasági korszakváltás, vertikális vállalati és területi integráció, monopolkapitalizmus, tudományos-technikai forradalom
6.4. A monetáris világ	pénz, készpénz, bankszámlapénz, folyószámla, valuta, deviza, konvertibilitás, valutaárfolyam, értékpapírok: állampapír, részvény, kötvény, hitel, kamat, infláció, tőzsde, érték- és árutőzsde, tőke, pénztőke, nemzetközi tőkeáramlás, értékpapír-befektetés, működőtőke-befektetés, fizetőképes kereslet, költségvetési hiány, hitelképesség, adósság, rövid- és hosszú lejáratú adósság (hitel), rögzített és változó kamatozású hitel, devizahitel, eladósodás, átütöztetés, cserearány, adóparadicsom	árupénz, papírpénz (bankjegy), érme, tőzsdeindex, rekonstrukciós -barna- és zöldmezős beruházás, adósságválság, külső és belső adósságállomány, rögzített árfolyam, monetáris világgazdaság, „láthatatlan jövedelem”, off-shore cég
A 6. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	Európai Unió és intézményei (Európai Parlament, Európai Unió Tanácsa, Európai Bizottság, Európa Tanács, Európai Központi Bank), Nemzetközi Valutaalap (IMF), Világbank, Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), Nevelésügyi Tudományos és Kulturális Szervezet (UNESCO), Egészségügyi Világszervezet (WHO), Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Kőolaj-exportáló Országok Szervezete (OPEC) Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD)	Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Társulás (NAFTA), Ázsiai-Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködés (APEC) Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (ASEAN), Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA), Közép-európai Szabadkereskedelmi Megállapodás (CEFTA), Alpok-Adria Közösség, Kárpátok Eurorégió, Világkereskedelmi Szervezet (WTO), Európai Fejlesztési és Beruházási Bank (EBRD) Vöröskereszt, Európa Tanács, Dow Jones-index, BUX-index

10. Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei (a témakörhöz tartozó fogalmak a geoszférákhoz kapcsolódó és az általános társadalomföldrajzi témákban is előfordulnak)

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
	<p>helyi, regionális és globális probléma, túlnépesedés, a népesség előregedése, népességfogyás, születésszabályozás, élelmezési válság, élelmiszer-túltermelés, túlfogyasztás, éhínség, egyoldalú táplálkozás, GMO, biogazdálkodás, éhségövezet, alultápláltság, társadalmi egyenlőtlenség, eltartóképesség, fizetőképes kereslet, energiaválság, nyersanyaghiány, globális felmelegedés, elsavanyodás, ökológiai lábnyom, technológiai hatékonyság, megújuló és nem megújuló energia, energiahatékony termelés, környezeti válság, veszélyeztetett élőhely, biológiai sokféleség csökkenése, erdőirtás, felégetés, füves területek feltörése, túllegeltetés, elsivatagosodás, nemzeti park, világörökség, fenntarthatóság, szelektív hulladékgyűjtés</p>	<p>természetes és mesterséges ökoszisztéma, túlhalászás, El Niño jelenség, mennyiségi és minőségi éhezés, fenntartható fejlődés, klímaválság, klímaegyezmény, modern kori népvándorlás/ XXI. századi népvándorlás („migránsválság”), natúrpark, Natura 2000, környezetgazdálkodás, természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet, bioszféra rezervátum, természetvédelem, környezetvédelem</p>
A 10. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	FAO, WWF, Greenpeace, Kiotói Jegyzőkönyv	párizsi globális éghajlatváltozási megállapodás, riói egyezmény